СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ

„Димитър А. Ценов" - Свищов

KreativEU
Knowledge & Creativity European University

Международна научно-практическа конференция

90 години дарителство, знание, иновации и устойчиво развитие в СА „Д. А. Ценов" – Свищов

Том II

5-7 ноември 2026 г.

СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „Д. А. ЦЕНОВ“ – СВИЩОВ

МЕЖДУНАРОДНА НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКА КОНФЕРЕНЦИЯ

90 ГОДИНИ ДАРИТЕЛСТВО, ЗНАНИЕ, ИНОВАЦИИ И УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ В СА „Д. А. ЦЕНОВ“ – СВИЩОВ

Свищов, 5-7 ноември 2026 г.

Посветена на 90 години от създаването на Стопанска академия „Димитър А. Ценов“

Сборник с доклади

ТОМ II

Международната научно-практическа конференция е организирана при изпълнение на Административен договор № КП-06-МНФ/23 от 18.08.2026 г. (BNSF-1.010-0023-C01) на Фонд „Научни изследвания“ при МОН по Процедура за подкрепа на международни научни форуми, провеждани в Република България

Академично издателство „Ценов“
Свищов
2026

ПРОГРАМЕН КОМИТЕТ
Доц. д-р Марин Маринов
Ректор на Стопанска академия „Димитър А. Ценов“ – председател
Проф. д-р Красимир Шишманов
Проф. д. н. Божидар Божинов
Проф. д-р Любчо Варамезов
Доц. д-р Маргарита Шопова
Доц. д-р Ваня Григорова
Доц. д-р Румен Ерусалимов
Доц. д-р Пламен Йорданов
Доц. д-р Драгомир Илиев
Доц. д-р Иван Марчевски
Доц. д-р Ирена Емилова
Доц. д-р Сергей Найденов
Доц. д-р Катя Личева
Проф. д-р Пенка Шишманова
Доц. д-р Елена Йорданова
Доц. д-р Пламен Петков
Доц. д-р Пепа Стойкова
Доц. д-р Михаил Чиприянов
Доц. д-р Любка Илиева
Доц. д-р Теодора Филипова
Ст. преп. Елка Узунова
Ст. преп. д-р Радослав Николов

ОРГАНИЗАЦИОНЕН КОМИТЕТ
Доц. д-р Здравко Любенов – *председател*
Проф. д-р Светослав Илийчовски
Проф. д-р Атанас Атанасов
Доц. д-р Галина Чиприянова
Доц. д-р Маруся Смокова-Стефанова
Доц. д-р Красимира Славева
Гл. ас. д-р Асен Божиков
Ст. преп. д-р Венцислав Диков

РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ
Проф. д-р Атанас Атанасов – *председател*
Проф. д-р Светослав Илийчовски
Проф. д-р Красимир Шишманов
Доц. д-р Искра Пантелеева
Доц. д-р Танер Исмаилов
Доц. д-р Здравко Любенов
Доц. д-р Галя Иванова-Кузманова
Доц. д-р Ирена Емилова
Доц. д-р Христо Сирашки
Доц. д-р Елена Йорданова
Доц. д-р Любка Илиева
Доц. д-р Валентин Милинов
Доц. д-р Красимира Славева
Доц. д-р Маруся Смокова-Стефанова
Доц. д-р Венцислав Василев
Доц. д-р Зорница Петкова

Публикуваните материали са рецензирани по метода на двойно сляпо рецензиране. Авторите носят отговорност за съдържанието на материалите, изразените мнения, използваните данни, цитираните източници и езиковото оформление на текстовете. Фонд „Научни изследвания“ не носи отговорност за съдържанието на докладите, представени на научния форум, както и за съдържанието на рекламните и други материали за него.

ISBN 978-954-23-2688-5 (print)
ISBN 978-954-23-2689-2 (online)

D. A. TSENOV ACADEMY OF ECONOMICS – SVISHTOV

INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE

90 YEARS OF CHARITY, KNOWLEDGE, INNOVATION AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT IN D. A. TSENOV ACADEMY OF ECONOMICS - SVISHTOV

Svishtov, 5th - 7th November 2026

Dedicated to the 90th anniversary since the establishment of D. A. Tsenov Academy of Economics

Conference Proceedings

VOLUME II

The International Scientific and Practical Conference was organized in the implementation of Administrative Contract № КП-06-МНФ/23 of August 18, 2026 (BNSF-1.010-0023-C01), awarded by the Bulgarian National Science Fund at the Ministry of Education and Science under the Procedure for Support of International Scientific Forums Held in the Republic of Bulgaria

Tsenov Academic Publishing House
Svishtov
2026

PROGRAM COMMITTEE
Assoc. Prof. Marin Marinov, PhD
Rector of D. A. Tsenov Academy of Economics
Prof. Krasimir Shishmanov, PhD
Prof. Bozhidar Bozhinov, PhD
Prof. Lyubcho Varamezov, PhD
Assoc. Prof. Margarita Shopova, PhD
Assoc. Prof. Vanya Grigorova, PhD
Assoc. Prof. Rumen Jerusalemov, PhD
Assoc. Prof. Plamen Yordanov, PhD
Assoc. Prof. Dragomir Iliev, PhD
Assoc. Prof. Ivan Marchevski, PhD
Assoc. Prof. Irena Emilova, PhD
Assoc. Prof. Sergey Naydenov, PhD
Assoc. Prof. Katya Licheva, PhD
Prof. Penka Shishmanova, PhD
Assoc. Prof. Elena Yordanova, PhD
Assoc. Prof. Plamen Petkov, PhD
Assoc. Prof. Pepa Stoykova, PhD
Assoc. Prof. Mihail Chipriyanov, PhD
Assoc. Prof. Lyubka Ilieva, PhD
Assoc. Prof. Teodora Filipova, PhD
Senior Lecturer Elka Uzunova
Senior Lecturer Radoslav Nikolov, PhD

ORGANIZING COMMITTEE
Assoc. Prof. Zdravko Lyubenov. PhD, Chairman
Prof. Svetoslav Iliychovski, PhD
Prof. Atanas Atanasov, PhD
Assoc. Prof. Galina Chipriyanova, PhD
Assoc. Prof. Marusya Smokova-Stefanova, PhD
Assoc. Prof. Krasimira Slaveva, PhD
Ch. Assist. Prof. Asen Bozhikov, PhD
Sen. Lect. Ventsislav Dikov

EDITORIAL BOARD
Prof. Atanas Atanasov, PhD – Chair
Prof. Svetoslav Iliychovski, PhD
Assoc. Prof. Iskra Panteleeva, PhD
Prof. Krasimir Shishmanov, PhD
Assoc. Prof. Taner Ismailov, PhD
Assoc. Prof. Zdravko Lyubenov, PhD
Assoc. Prof. Galya Ivanova-Kuzmanova, PhD
Assoc. Prof. Irena Emilova, PhD
Assoc. Prof. Hristo Sirashki, PhD
Assoc. Prof. Elena Yordanova, PhD
Assoc. Prof. Lyubka Ilieva, PhD
Assoc. Prof. Valentin Milinov, PhD
Assoc. Prof. Krasimira Slaveva, PhD
Assoc. Prof. Marusya Smokova-Stefanova, PhD
Assoc. Prof. Ventsislav Vasilev, PhD
Assoc. Prof. Zornitsa Petkova, PhD

The published materials have been peer-reviewed using the double-blind review method. The authors are solely responsible for the content of the materials, the opinions expressed, the data used, the cited sources, and the linguistic formatting of the texts. The Bulgarian National Science Fund bears no responsibility for the content of the papers presented at the scientific forum, nor for the content of its promotional or other materials.

ISBN 978-954-23-2688-5 (print)
ISBN 978-954-23-2689-2 (online)

СЪДЪРЖАНИЕ

ТОМ II
МЕНИДЖМЪНТ, МАРКЕТИНГ, ПЛАНИРАНЕ, МЕЖДУНАРОДНА ИКОНОМИКА, БИЗНЕС ИНФОРМАТИКА

ИЗСЛЕДВАНЕ НА ГОТОВНОСТТА, НАГЛАСИТЕ И ПОТРЕБНОСТИТЕ НА ПРЕПОДАВАТЕЛИТЕ ОТ СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „Д. А. ЦЕНОВ“ ЗА ИЗПОЛЗВАНЕ НА ИЗКУСТВЕН ИНТЕЛЕКТ
Проф. д.н. Борислав Борисов, гл. ас. д-р Юлиян Господинов..... 9

THE PLACE AND ROLE OF UKRAINE IN ENSURING THE EU'S EXTERNAL ECONOMIC SECURITY
Prof. D.Sc. (Economics) Illya Khadzhynov..... 18

SHADOW DIGITAL ECONOMY AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT
Prof. DSC Serghei Ohrimenco, Prof. DSC Dinara Orlova, Prof. PhD Tatiana Manasterska, Valeriu Cernei, Partner, IT Audit&Advisory..... 24

УПРАВЛЕНИЕТО НА ЗНАНИЕТО КАТО МЕХАНИЗЪМ ЗА ФОРМИРАНЕ НА ИНОВАЦИОННА СПОСОБНОСТ И ИНОВАЦИОННО ПРЕДСТАВЯНЕ НА ПРЕДПРИЯТИЕТО (ТЕОРЕТИЧЕН ПРЕГЛЕД И КОНЦЕПТУАЛНА РАМКА)
Проф. д-р Любчо Варамезов, докторант Стела Маринова..... 32

СТРАТЕГИЧЕСКАТА ДЪЛБОЧИНА (ВЪЗХОДЪТ) И НЕСТРАТЕГИЧЕСКАТА ПЛИТКОСТ (УПАДЪКЪТ) – КАЗУСЪТ НА СВИЩОВСКАТА АКАДЕМИЯ
Проф. д-р Никола Янков..... 40

LEAN MARKETING – СЪВРЕМЕНЕН ПОДХОД ЗА ТРАНСФОРМАЦИЯ НА МАРКЕТИНГОВАТА СТРАТЕГИЯ
Доц. д-р Ваня Григорова..... 48

ПОЗИЦИОНИРАНЕ НА ТЪРГОВСКА МАРКА В ДИГИТАЛНА СРЕДА
Доц. д-р Ваня Григорова, Александра Иванова, студент..... 56

СЪВРЕМЕННИ ПОДХОДИ ЗА ПРОДУКТОВА ИНОВАЦИЯ В КОЗМЕТИЧНИЯ СЕКТОР
Доц. д-р Ваня Григорова, Марая Драганова, студент..... 64

ДЕТЕРМИНАНТИ НА ТЪРСЕНЕТО НА ЗАСТРАХОВКИ СРЕЩУ ТЪРГОВСКИ РИСК
Доц. д-р Ваня Григорова, докторант Николай Марков,..... 71

ВЛИЯНИЕ НА ДИГИТАЛНИЯ БЪРНАУТ ВЪРХУ ПОТРЕБИТЕЛСКОТО ПОВЕДЕНИЕ
Доц. д-р Ваня Григорова, Пламена Жекова, студент..... 79

INTERNATIONAL ECONOMIC INTEGRATION AND STRUCTURAL RESILIENCE
Assoc. Prof., PhD Giga Abuseridze, Assoc. Prof. PhD Anatoliy Asenov..... 87

ПАРТИСИПАТИВНО ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ В ИНОВАЦИОННИТЕ МРЕЖИ
Доц. д-р Евелина Парашкевова, проф. д-р Маргарита Богданова, доц. д-р Александра Пенишевич, проф. д-р Бранислав Санчанин" 93

ОСОБЕНОСТИ НА СЪВРЕМЕННИЯ МЕЖДУНАРОДЕН БИЗНЕС
Доц. д-р Здравко Любенов 101

CONVERGENCE OR DIVERGENCE? DIGITAL TRANSFORMATION AND EMERGING INTERNATIONAL MARKETING TRENDS IN ROMANIA AND BULGARIA
Assoc. Prof. Cătălin Deatcu-Gavril PhD, assoc. Prof. Alexander Ganchev PhD, Ivaylo Marinov PhD, Vlad-Mihai Panait PhD, Ec. Elena Deatcu-Gavril 108

CYBERSECURITY AND OPERATIONAL RISK IN THE ERA OF DIGITAL TRANSFORMATION: CHALLENGES FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT
Assoc. Prof. Habilitated Doctor Dorogaia Irina, Caminschi Olga, PhD student, Assistant Lecturer 122

MANAGING ORGANIZATIONAL STRUCTURE CHANGES IN AN UNSTABLE ENVIRONMENT
Assoc. Prof. Habilitated Doctor Dorogaia Irina, Coval Anastasia, Assistant Lecturer 129

ДИГИТАЛНОТО РАВЕНСТВО КАТО ФАКТОР В ПРОЦЕСА НА ДИГИТАЛНА ТРАНСФОРМАЦИЯ
Доц. д-р Кремена Маринова-Костова 139

ИНОВАЦИОННИ МРЕЖИ И МЕЖДУФИРМЕНО СЪТРУДНИЧЕСТВО: ФАКТОРИ, ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ И РАЗВИТИЕ
Доц. д-р Любомир Тодоров, проф. д-р Дариуш Новак 146

СОЦИАЛНОМРЕЖОВИ ПОДХОД ЗА ИЗСЛЕДВАНЕ НА МЕЖДУУНИВЕРСИТЕТСКОТО СЪТРУДНИЧЕСТВО В РАМКИТЕ НА ИНИЦИАТИВАТА „ЕВРОПЕЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ“: СРАВНИТЕЛЕН АНАЛИЗ ПО ПОКАНИ ЗА КАНДИДАТСТВАНЕ
Доц. д-р Маруся Смокова, гл. ас. д-р Галин Стефанов 155

ЕФЕКТИВНИ КОМУНИКАЦИОННИ СТРАТЕГИИ КАТО ФАКТОР ЗА ОРГАНИЗАЦИОННА УСТОЙЧИВОСТ
Доц. д-р Милен Динков 166

ESG ПОЛИТИКИ И РЕШЕНИЯ В СТРОИТЕЛНИЯ СЕКТОР
Доц. д-р Михаил Чиприянов 172

ВЪЗДЕЙСТВИЕ НА АГЕНТИТЕ С ИЗКУСТВЕН ИНТЕЛЕКТ ВЪРХУ СВЕТОВНАТА МРЕЖА
Доц. д-р Наталия Маринова 176

ASSESSING FACTORS AFFECTING AN ORGANIZATION’S INFORMATION SECURITY
Assoc. Prof. Olga Pugacheva, PhD 184

СТРАТЕГИЧЕСКИ АНАЛИЗ НА ПАЗАРА НА ЧУЖДОЕЗИКОВИ ОБРАЗОВАТЕЛНИ УСЛУГИ
Доц. д-р Пенка Горанова..... 192

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА И РИСКОВЕ ПРИ ВНЕДРЯВАНЕТО НА ИЗКУСТВЕН ИНТЕЛЕКТ И АНАЛИЗ НА ГОЛЕМИ ДАННИ ЗА УСТОЙЧИВИ ВЕРИГИ ЗА ДОСТАВКИ
Доц. д-р Петя Емилова, доц. д-р Веселин Попов 198

MANAGING RESEARCH–EDUCATION SYNERGIES FOR ENGINEERING AND SCIENCE CAREER DEVELOPMENT IN THE UNIVERSITY ENVIRONMENT: THE CASE OF VALAHIA UNIVERSITY OF TÂRGOVIȘTE
Assoc. Prof. Dr. Eng., Sălișteanu I.C., Professor, Dr. Eng., Dunea D.E.C. , Professor, Dr. Eng., Coandă H.G. , Assoc. Prof., Dr. Eng., Udroiu I.N. , Professor, Dr. Croitoru G., Senior Research Scientist, Dr. Eng., Nicolescu C.M., Assoc. Prof., Dr. Bumbac M., Assoc. Prof., Dr. Eng., Alexandrescu D.C., University Lecturer Dr., Hossu A.M., Assoc. Prof., Dr. Eng., Angelescu N., Assoc. Prof., Dr. Eng., Popa I.F., University Lecturer Dr., Catangiu A. 207

УПРАВЛЕНКСИ ИЗМЕРЕНИЯ НА КОНТИНУУМА „ПРОДУКТ – УСЛУГА“: ОПЕРАЦИОННА СИСТЕМА И ТРАНСФОРМАЦИОННИ ПРОЦЕСИ
Доц. д-р Силвия Благоева, доц. д-р Ирена Емилова 217

АСПЕКТИ НА УПРАВЛЕНИЕТО НА КАЧЕСТВОТО В ОРГАНИЗАЦИИТЕ ОТ ПУБЛИЧНИЯ СЕКТОР
Доц. д-р Христо Сирашки..... 224

НАУЧНАТА ПОЛИТИКА НА СТРАНИТЕ ОТ ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ И ВЛИЯНИЕТО НА ГЛОБАЛИЗАЦИЯТА
доц. д-р Цветан Дилков..... 230

ВЗЕМАНЕ НА РЕШЕНИЯ ЗА ПОКУПКА В СРЕДА НА ИЗКУСТВЕН ИНТЕЛЕКТ
Гл. ас. д-р Атанаска Решеткова..... 238

ОСОБЕНОСТИ В АНТИКРИЗИСНОТО УПРАВЛЕНИЕ
Гл. ас. д-р Валентин Панайотов 246

КОНВЕРГЕНЦИЯ НА ДОХОДИТЕ В РАМКИТЕ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ: ДЕКОМПОЗИРАНЕ НА НАЦИОНАЛНО И РЕГИОНАЛНО НИВО
Гл. ас. д-р Галин Стефанов..... 253

АДМИНИСТРАТИВНИ РЕШЕНИЯ ЗА УСТОЙЧИВИ СОЦИАЛНИ ИНВЕСТИЦИ
Гл. ас. д-р Десислава Алексиева..... 262

ВАЛУТНА ЕКСПОЗИЦИЯ И ПОДХОДИ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА РИСКА: ИЗСЛЕДВАНЕ НА НАУЧНАТА ЛИТЕРАТУРА
Гл. ас. д-р Димитър Костов 268

СТРАТЕГИЧЕСКИ АСПЕКТИ НА СВИВАЩИТЕ СЕ ГРАДОВЕ
Гл. ас. д-р Елица Лазарова, Chrysostomos Roditis..... 281

ГЕОПОЛИТИЧЕСКИЯТ РИСК КАТО ФАКТОР ПРИ ИЗБОРА НА ЛОКАЦИЯ ЗА ПРЕКИ ЧУЖДЕСТРАННИ ИНВЕСТИЦИИ
Гл. ас. д-р Иван Ангелов 288

ПЕРИФЕРНИ ИЗЧИСЛЕНИЯ И ИНТЕРНЕТ НА НЕЩАТА: БЪДЕЩЕТО НА СВЪРЗАНИТЕ УСТРОЙСТВА
Гл. ас. д-р Искрен Таиров 296

ЕВРИСТИЧНИ СТРАТЕГИИ ЗА РЕДУКЦИЯ НА СЛОЖНОСТТА В ИКОНОМИЧЕСКОТО ПЛАНИРАНЕ ПРИ ОГРАНИЧЕНА ИНФОРМАЦИЯ
Гл. ас. д-р Надежда Веселинова 302

КАЧЕСТВО НА ТРУДОВИЯ ЖИВОТ: ОРГАНИЗАЦИОННО-ПОВЕДЕНЧЕСКИ АСПЕКТИ
Гл. ас. д-р Надежда Стефанова 310

АНАЛИЗ НА ЕФЕКТИВНОСТТА НА ОНЛАЙН МАРКЕТИНГА И KPI ПОКАЗАТЕЛИ
Гл. ас. д-р Пламен Петров 317

ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА: ФАКТОРИ ЗА ИЗПОЛЗВАНЕ НА ИЗКУСТВЕН ИНТЕЛЕКТ ОТ СТУДЕНТИ ПО МАРКЕТИНГ
Гл. ас. д-р Светла Атанасова 325

ДОБРИ ПРАКТИКИ ПО ПРЕДОСТАВЯНЕ НА ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ ОТ ДЪРЖАВНАТА АДМИНИСТРАЦИЯ
Гл. ас. д-р Юлиян Господинов 334

RETHINKING PLACE BRANDING: STRATEGIC FRAMEWORKS AND EXECUTION TOOLS
Senior Lecturer, PhD, Aliya Turganovna Baigarina, PhD student Anar Aliyeva, Head Assist.Prof., PhD Stanislava Stoyanova-Asenova, Assoc.prof. PhD Anatoliy Asenov ... 345

ЕЗИКОВА БЛИЗОСТ И ИНСТИТУЦИОНАЛНА ИНТЕГРАЦИЯ В МЕЖДУНАРОДНАТА ТЪРГОВИЯ: КОНЦЕПТУАЛЕН ПОДХОД
Ст. преп. д-р Маргарита Михайлова, доц. д-р Драгомир Илиев 350

ОТ КОНЦЕПЦИЯТА ДО ВЪЗДЕЙСТВИЕТО: ДИЗАЙН И ИЗПЪЛНЕНИЕ НА УСПЕШНИ ПРОЕКТИ ПО ПРОГРАМА „ИНТЕРРЕГ РУМЪНИЯ–БЪЛГАРИЯ“
Лектор, д-р Михаела Тинка Удриштиойу; професор, д-р Нику Джордже Биздоака 356

СТРАТЕГИЧЕСКО УПРАВЛЕНИЕ НА ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ СТРАНИ ПРИ ПЛАНИРАНЕ НА ЕКОЛОГИЧНИ ПРОЕКТИ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИ
Ас. д-р Димчо Шопов 362

MANAGERIAL STRATEGIES FOR MOTIVATING THE EMPLOYEES FROM ROMANIAN PUBLIC INSTITUTIONS
Assistant Professor, Ph.D, Miruna Angela Mutu, Senior Lecturer, Ph.D, Andreea Anamaria Panagoret, Senior Lecturer, Ph.D, Dragos Mihai Panagoret, Lecturer, Ph.D, Sorina Cernat 371

MAPPING AND MITIGATING CHILDREN'S DIGITAL FOOTPRINTS IN EGYPT
Assistant Professor Nehal Lotfy H. Khalil, PhD..... 384

ЕКСПЕРТНОТО ИНТЕРВЮ В ИЗСЛЕДВАНИЯТА ПО ДИГИТАЛЕН МАРКЕТИНГ: МЕТОДОЛОГИЧНИ НАСОКИ
Ас. д-р Спасимир Цветанов..... 392

МАРКЕТИНГ, ВОДЕН ОТ НОСТАЛГИЯТА В ЕРАТА НА ИЗКУСТВЕНИЯ ИНТЕЛЕКТ – ВЪЗМОЖНОСТИ, ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА И ТЕНДЕНЦИИ
Ас. д-р Стелиана Василева 400

AI В ПОМОЩ НА СЕЛЕКЦИОНЕРИТЕ В ЖИВОТНОВЪДСТВОТО: ПРОТОТИП НА ИНТЕЛИГЕНТНА СИСТЕМА ЗА АНАЛИЗ НА РОДОСЛОВИЯ И ПОДПОМАГАНЕ НА РАЗВЪДНАТА ДЕЙНОСТ
Д-р инж. Пенка Чернаева, д-р инж. Петър Чернаев..... 411

АНАЛИЗ НА ПОТЕНЦИАЛА НА ИНОВАЦИОННИТЕ ПРОЕКТИ ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА БЕДНОСТТА В СЕВЕРОЗАПАДНИЯ РАЙОН ЗА ПЛАНИРАНЕ БЪЛГАРИЯ
Д-р Таня Минкова Николова..... 418

УЧАСТИЕТО В ИНИЦИАТИВАТА ЗА НАСОЧЕНА ТЪРГОВИЯ И ВИЗОВАТА ОТВОРЕНОСТ В АФРИКА
Докторант Анита Йорданова 424

СТРАТЕГИЧЕСКО ПЛАНИРАНЕ НА РАБОТНАТА СИЛА В ЗДРАВНАТА СИСТЕМА НА ГЪРЦИЯ В КОНТЕКСТА НА ПРОФЕСИОНАЛНИТЕ ДИСБАЛАНСИ И РЕГИОНАЛНИТЕ НЕРАВЕНСТВА
Докторант Анна Коллару 432

СТРАТЕГИЧЕСКО ПЛАНИРАНЕ И УПРАВЛЕНИЕ НА КРИЗИ В АДМИНИСТРИРАНЕТО НА ОБЩЕСТВЕНОТО ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ
Докторант Анна Коллару, докторант Алексиос Антониос Колларос..... 439

МОДЕЛИ НА ПУБЛИЧНО-ЧАСТНО ПАРТНЬОРСТВО ЗА ФИНАНСИРАНЕ НА ОБЩИНСКАТА ТРАНСПОРТНА ИНФРАСТРУКТУРА
Докторант Атанаска Василева 447

ИНТЕГРИРАН ПОДХОД ЗА ПОВИШАВАНЕ НА ЕФЕКТИВНОСТТА НА АДМИНИСТРАТИВНИТЕ ПРОЦЕСИ В ГЛОБАЛНИТЕ АУТСОРСИНГ СТРУКТУРИ
Докторант Веселин Василев Михайлов..... 451

СВЪРЗВАЩИТЕ СТРУКТУРИ В СИСТЕМАТА НА УПРАВЛЕНИЕ – МЯСТО И РОЛЯ
Докторант Галина Гатева-Христова..... 462

МЕЖДУНАРОДНА ТЪРГОВИЯ И ИКОНОМИЧЕСКИ БАРИЕРИ
Докторант Георги Спасов Витков 467

ДЕТЕРМИНАНТИ НА КЛИЕНТСКАТА УДОВЛЕТВОРЕНОСТ В ЗАСТРАХОВАНЕТО – ПОВЕДЕНЧЕСКИ И ДИГИТАЛНИ АСПЕКТИ
Докторант Десислава Кайрякова..... 474

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРИ ИНТЕГРАЦИЯТА НА НЕСТРУКТУРИРАНИ И ПОЛУСТРУКТУРИРАНИ ДАННИ ВЪВ ФИНАНСОВО-СЧЕТОВОДНИТЕ СИСТЕМИ
Докторант Диян Николаев 482

WHO: TRANSFORMING ORGANIZATIONS THROUGH ESG CULTURE
PhD student Elton Rodrigo Titon 488

ВРЪЗКА МЕЖДУ ИНТЕГРИРАНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ И КРЪГОВИТЕ БИЗНЕС МОДЕЛИ
докторант Емил Найденов 496

ПРОГРАМНОТО БЮДЖЕТИРАНЕ КАТО ИНСТРУМЕНТ ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ОБЩИНСКИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ: МОДЕЛ ЗА ФИНАНСОВА УСТОЙЧИВОСТ
Докторант Емилия Върбанова 504

ТРАНСФОРМАЦИЯ НА БИЗНЕС МОДЕЛИТЕ В СЕКТОРА НА ВЪЗОБНОВЯЕМАТА ЕНЕРГИЯ В ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ В УСЛОВИЯТА НА ЗЕЛЕНИЯ ПРЕХОД
Докторант Жени Антонова 508

ИЗБОР МЕЖДУ ЛОКАЛЕН И ОБЛАЧНО БАЗИРАН ИЗКУСТВЕН ИНТЕЛЕКТ В СЪВРЕМЕННИТЕ БИЗНЕС ИНФОРМАЦИОННИ СИСТЕМИ
Докторант Зорница Иванова 516

ОТ ТЕОРИЯ КЪМ ПРАКТИКА: ИНТЕГРИРАНЕ НА УСТОЙЧИВОСТТА В УПРАВЛЕНИЕТО НА ПРОЕКТИ КАТО ФАКТОР ЗА КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТ НА БЪЛГАРСКАТА ИКОНОМИКА
Докторант Ивелина Станева 523

ВЪЗМОЖНОСТИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРИ ИЗПОЛЗВАНЕТО НА ИЗКУСТВЕНИЯ ИНТЕЛЕКТ ЗА ОПТИМИЗАЦИЯ НА АДМИНИСТРАТИВНИТЕ ПРОЦЕСИ В ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО
докторант Йоан Парашкевов Денев 528

ВЪЗМОЖНОСТИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД ВНЕДРЯВАНЕТО НА ИЗКУСТВЕН ИНТЕЛЕКТ В МАЛКИ И СРЕДНИ ПРЕДПРИЯТИЯ
Докторант Йоанна Иванова Бакалова 536

ИНФОРМАЦИОННА СИГУРНОСТ В СЪВРЕМЕННИТЕ ОБУЧИТЕЛНИ ПЛАТФОРМИ
Докторант Лора Първанова 551

ДЕФИНИРАНЕ НА БЛОКЧЕЙН: ХАРАКТЕРИСТИКИ И КЛЮЧОВИ КОМПОНЕНТИ
Докторант Любен Кирев 551

ФАКТОРИ ЗА ВНЕДРЯВАНЕ НА ИНОВАЦИИ В ПУБЛИЧНИЯ СЕКТОР
Докторант Мария Савова 557

УПРАВЛЕНИЕ НА НЕФИНАНСОВИЯ РИСК ЧРЕЗ КСО В БЪЛГАРИЯ
Докторант Мария Цветанова 565

СРАВНИТЕЛНА ХАРАКТЕРИСТИКА НА МЕХАНИЗМИТЕ ЗА ВНЕДРЯВАНЕ НА КОМПЕТЕНТНОСТИ ПО ИКОНОМИКА
Докторант Милена Димитрова..... 569

СРАВНИТЕЛЕН АНАЛИЗ НА ДИГИТАЛНИ ПЛАТФОРМИ НА БЪЛГАРСКИЯ ПАЗАР ЧРЕЗ ИНДЕКС НА ПАЗАРНАТА ПРИВЛЕКАТЕЛНОСТ (MAS): NETFLIX, TRENDYOL И TEMU
Докторант Невин Ангелова..... 573

СТЕЙБЪЛКОЙНИТЕ В ТРАНСГРАНИЧНИТЕ РАЗПЛАЩАНИЯ: ПАЗАРНА КОНЦЕНТРАЦИЯ И РЕГУЛАТОРНИ ЕФЕКТИ ОТ MICA
Докторант Пенко Ангелов Бяливанов..... 580

ДЕТЕРМИНАНТИ НА КОРПОРАТИВНАТА СОЦИАЛНА ОТГОВОРНОСТ В МЕЖДУНАРОДНИ КОМПАНИИ ЗА БИЗНЕС УСЛУГИ
Докторант Петьо Божинов..... 588

КОНЦЕПТУАЛНА РАМКА НА ВНЕДРЯВАНЕТО НА ЗЕЛЕНИ ТЕХНОЛОГИИ В ПУБЛИЧНИЯ СЕКТОР
Докторант Радослав Асенов..... 596

УПРАВЛЕНСКИ ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД ПУБЛИЧНИЯ СЕКТОР В УСЛОВИЯТА НА ДИГИТАЛНА ТРАНСФОРМАЦИЯ И ОТВОРЕНИ ИНОВАЦИИ
Докторант Сание Иса..... 604

TRANSFORMATIONAL LEADERSHIP AND AFFECTIVE ORGANIZATIONAL COMMITMENT: A FOCUSED NARRATIVE REVIEW
PhD student Slagjana Cvetkovska Mousa..... 611

ПРЕОДОЛЯВАНЕ НА ПРОПАСТТА В ЕКОЛОГИЧНИЯ ИНТЕГРИТЕТ: СРАВНИТЕЛЕН АНАЛИЗ НА РЕГУЛАТОРНАТА СТРОГОСТ НА СИСТЕМАТА ЗА ТЪРГОВИЯ С ЕМИСИИ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ И ДОБРОВОЛНИТЕ ВЪГЛЕРОДНИ ПАЗАРИ
Докторант Стефани Георгиева, Докторант, Антони Георгиев..... 618

ВНЕДРЯВАНЕ НА ГЕНЕРАТИВЕН ИЗКУСТВЕН ИНТЕЛЕКТ И ИНТЕЛИГЕНТНИ АГЕНТИ В БИЗНЕС АНАЛИЗА: ТЕХНИЧЕСКИ ИЛИ ОРГАНИЗАЦИОНЕН ПРОБЛЕМ
Докторант Таньо Георгиев Георгиев..... 626

РЕШЕНИЯ ЗА ИНТЕЛИГЕНТНА МОБИЛНОСТ В СМАРТ ГРАДОВЕТЕ В БЪЛГАРИЯ
Докторант инж. Тихомир Панов..... 634

ГЕОГРАФСКА ЕКСПАНЗИЯ ЧРЕЗ МРЕЖОВИ СТРАТЕГИИ В СЕЛСКОСТОПАНСКАТА ТЪРГОВИЯ
Докторант Тотю Иванов..... 639

ПРИЛАГАНЕ НА АРХИТЕКТУРИ, УПРАВЛЯВАНИ ОТ СЪБИТИЯ, И МИКРОСЪРВИСИ ЗА ИНТЕЛИГЕНТНА АВТОМАТИЗАЦИЯ В ИНДУСТРИЯ 5.0
Докторант Яница Димитрова..... 643

ГЕНЕРАТИВНИЯТ ИЗКУСТВЕН ИНТЕЛЕКТ КАТО КАТАЛИЗАТОР НА ПЛАТФОРМЕНАТА ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗАЦИЯ НА МАЛКИТЕ И СРЕДНИ ПРЕДПРИЯТИЯ
Докторант Юксела Шефкетева Брахимбашева..... 648

УЧИЛИЩЕТО КАТО СПЕЦИФИЧНА СРЕДА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ПРОЕКТНАТА ДЕЙНОСТ
Магистър Лора Николова 656

PSYCHOLOGICAL METHODS FOR MARKETING INFLUENCE ON CONSUMER BEHAVIOR
Anna Grigorova, student 663

DIGITAL TRANSFORMATION AND CUSTOMER RELATIONSHIP MANAGEMENT IN SMES: A COMPARATIVE STUDY OF ROMANIA AND BULGARIA
Student Elena Deatcu – Gavril, Student Adriana – Daniela Urucu, Student Diana – Marina Vasile, Student Angelo – Patrick – Cosmin Baicu..... 670

СЪВРЕМЕННОТО ПРЕДПРИЯТИЕ В УСЛОВИЯ НА ГЛОБАЛИЗАЦИЯ И ДИГИТАЛИЗАЦИЯ
Студент Милена Христова 679

ВЪЗМОЖНОСТИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРИ ИЗПОЛЗВАНЕТО НА ИЗКУСТВЕНИЯ ИНТЕЛЕКТ ЗА ОПТИМИЗАЦИЯ НА АДМИНИСТРАТИВНИТЕ ПРОЦЕСИ В ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО

Докторант Йоан Парашкевов Денев[1]

Резюме: *Докладът разглежда възможностите за използване на изкуствен интелект при оптимизирането на административните процеси в здравеопазването. Анализират се основни направления на приложение, очаквани ефекти и предизвикателства, свързани с внедряването му в административната дейност на лечебните заведения.*

Ключови думи: *изкуствен интелект, здравеопазване, административни процеси, оптимизация, дигитализация*

JEL: I10, M15, O33

OPPORTUNITIES AND CHALLENGES IN THE USE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE FOR OPTIMIZING ADMINISTRATIVE PROCESSES IN HEALTHCARE

PhD Student Yoan Parashkevov Denev

Abstract: *The paper examines the opportunities for using artificial intelligence (AI) to optimize administrative processes in healthcare. It analyzes key areas of application, expected effects, and challenges associated with its implementation in the administrative activities of healthcare institutions.*

Key words: *artificial intelligence, healthcare, administrative processes, optimization, digitalization*

JEL: I10, M15, O33

1. Въведение

Развитието на изкуствения интелект (ИИ) през последните години разширява възможностите за неговото приложение в различни сфери на икономиката и обществения живот. Здравеопазването е сред областите, в които тези технологии намират все по-разнообразни приложения. Наред с

[1] Email: joan.denev@gmail.com; Стопанска академия „Димитър А. Ценов“ – Свищов.

използването им при диагностика, лечение и медицински изследвания, постепенно нараства значението им и за организацията и управлението на здравните дейности. Световната здравна организация (World Health Organization – WHO) определя ИИ като технология със значителен потенциал за здравеопазването, включително за преодоляване на затруднения, свързани с недостига на квалифицирани кадри и ограничените ресурси (World Health Organization, 2024).

Административната дейност е необходима част от функционирането на всяко лечебно заведение и включва обработване и обмен на информация, управление на документи, организация на обслужването, планиране и координация на човешки и материални ресурси и осигуряване на информация за управленски решения. Необходимост от оптимизация възниква най-вече при процеси, свързани с обработването на голям обем информация, изпълнението на повтарящи се административни операции и координацията между различни дейности и ресурси. При тях ръчната обработка, необходимостта от многократно въвеждане и проверка на информация и зависимостта от своевременното ѝ предоставяне могат да увеличат административната натовареност и времето за изпълнение на отделните задачи. Това създава предпоставки за търсене на технологични решения за тяхното усъвършенстване.

В контекста на административната дейност на лечебните заведения ИИ предоставя възможности за автоматизиране на повтарящи се операции, обработване и структуриране на големи обеми информация, анализиране на данни и подпомагане на процеса на вземане на решения. Тези възможности са приложими при дейности като обработване на административна документация, организация на графици и пациентски потоци, планиране на ресурси и подготовка на информация за управленски цели. Систематичните изследвания върху приложението на ИИ в здравеопазването показват, че неговото въздействие не се ограничава до медицинските процеси, а обхваща и административни дейности в здравните организации (Ali et al., 2023). В този смисъл ИИ може да бъде разглеждан не като заместител на административния и управленския персонал, а като инструмент за подпомагане на неговата работа.

Наред с потенциалните ползи, използването на ИИ в здравеопазването поставя и редица въпроси. Работата със здравни и лични данни изисква висока степен на защита, а решенията, базирани на алгоритми, трябва да бъдат надеждни, проследими и използвани при ясно определена отговорност. Съвременните изследвания показват, че внедряването на ИИ в здравните организации зависи не само от технологичните възможности, но и от организационната и регулаторната готовност, както и от готовността на потребителите да работят с тези системи (Roppelt et al., 2024). WHO също поставя акцент върху необходимостта развитието и използването на ИИ в здравеопазването да бъдат съпроводени от подходящо управление, етични

принципи, защита на правата и механизми за ограничаване на рисковете (World Health Organization, 2021).

Целта на настоящия доклад е да се изследват възможностите за използване на ИИ при оптимизирането на административните процеси в здравеопазването, като се систематизират основните направления на приложение, очакваните ползи и съществените предизвикателства пред неговото внедряване.

2. Изкуственият интелект в административната дейност на лечебните заведения

Приложението на ИИ в административната дейност на лечебните заведения може да бъде разгледано в няколко основни направления, свързани с характера на изпълняваните процеси и използваната информация. Сред тях се открояват обработването и управлението на административна информация, автоматизирането на повтарящи се операции и използването на данни за подпомагане на планирането и управленските решения.

Едно от направленията е свързано с обработването и управлението на административна информация. При големи масиви от електронни данни могат да се използват подходи на машинното обучение за тяхното анализиране, класифициране и извличане на необходима информация. Административните здравни записи представляват специфична част от електронните здравни записи, събирана за административни цели, а приложението на машинно обучение върху подобни данни се оформя като самостоятелно направление в анализа на здравна информация (Caruana et al., 2023). В административната дейност подобни подходи могат да подпомогнат работата с голям брой записи и документи, като улеснят тяхното класифициране и извличането на необходимата информация.

Друго направление е автоматизирането на повтарящи се административни операции. Част от дейностите в лечебните заведения следват сходна последователност и се изпълняват многократно, което позволява отделни етапи от тях да бъдат подпомагани чрез ИИ. При обработването на документи могат да се използват модели за автоматично класифициране и разпознаване на съдържание, а при организацията на графици – прогнозни модели, които използват наличните данни за подпомагане на планирането. По този начин конкретният ИИ подход може да бъде съобразен с характера на административната задача, която следва да бъде подпомогната.

ИИ може да има значение и при използването на натрупаната информация за управленски цели. При наличие на достатъчно качествени данни могат да се използват прогнозни модели за анализиране на тенденции и очаквано натоварване, както и за оценяване на различни варианти при разпределението на ресурси. Например прогнозната информация за очаквания пациентски поток може да подпомогне планирането на необходимия персонал и използването на наличния капацитет. Тук ролята на технологията не

е да замени управленското решение, а да предостави допълнителна информационна основа за неговото вземане. Човешката преценка остава необходима, особено когато решението има организационни, финансови или други съществени последици.

Следователно приложението на ИИ в административната дейност може да обхване различни етапи от работните процеси – от първоначалното обработване и структуриране на информация до нейното използване при планиране и подготовка на управленски решения. Разграничаването на тези направления позволява да се оцени по-конкретно как тяхното приложение може да допринесе за оптимизирането на административните процеси.

3. Възможности за оптимизация на административните процеси чрез изкуствен интелект

Разгледаните направления за приложение на ИИ създават възможности за оптимизиране на административните процеси чрез намаляване на времето за изпълнение на рутинни операции, по-добро използване на наличния капацитет и информационно подпомагане на планирането и управлението. В този смисъл оптимизацията не се изразява единствено в автоматизирането на отделни задачи, а в промяна на начина, по който се използват времето, информацията и ресурсите в административната дейност.

При рутинните и повтарящите се административни задачи основният ефект е свързан с ограничаване на необходимостта служителите да извършват ръчно еднотипни операции. Изследванията върху машинното обучение при административните задачи в здравеопазването показват потенциал за тяхното подпомагане и автоматизиране (Sørensen et al., 2023). Това може да съкрати времето за обработване на информация и да позволи част от човешкия ресурс да бъде насочен към дейности, които изискват преценка, комуникация и решаване на нестандартни задачи.

При организацията на графиците и пациентския поток оптимизацията се изразява в по-добро съгласуване между търсенето на здравни услуги и наличния капацитет. Анализът на реални приложения на ИИ и машинното обучение при планирането на пациентски посещения показва възможности за прогнозиране на неявявания и подобряване на ефективността на графиците (Knight et al., 2023). Използването на подобна прогнозна информация може да подпомогне ограничаването на неизползваните времеви интервали и по-рационалното разпределение на наличните ресурси.

При планирането на ресурсите оптимизационният ефект е свързан с възможността решенията да се основават не само на информация за вече извършени дейности, но и на прогнозни данни за бъдещо натоварване. Систематичният обзор на Nunes et al. (2025) показва потенциал на ИИ при прогнозиране на болничния прием, пациентския поток и разпределението на ресурсите. Подобна информация може да подпомогне предварителното

планиране на персонала, легловата база и други ограничени ресурси в съответствие с очакваното натоварване.

Подпомагането на управленските решения представлява следващо ниво на използване на резултатите от анализа. Прогнозните модели могат да предоставят оценки за очаквано натоварване, пациентски поток и необходимост от ресурси, а аналитичните модели – да открояват зависимости и тенденции в натрупаните данни. Тази информация може да бъде представяна на ръководителите под формата на прогнози, показатели и сравнение между възможни варианти за действие. По този начин ИИ не взема управленското решение, а разширява информационната основа, върху която то се подготвя и оценява. Отговорността за избора на конкретно действие остава на съответния ръководител.

Разгледаните ефекти показват, че потенциалът на ИИ за оптимизация се проявява в няколко взаимосвързани направления – намаляване на административната натовареност, по-рационално използване на времето и ресурсите и по-добро информационно обезпечаване на управленските решения. Реализирането на този потенциал обаче е свързано с редица технологични, организационни и етични условия, които следва да бъдат отчетени при внедряването на ИИ.

4. Предизвикателства пред използването на изкуствения интелект в административната дейност

Наред с възможностите за оптимизация, внедряването на ИИ в административната дейност на лечебните заведения е свързано с редица предизвикателства. Те произтичат както от спецификата на използваните технологии, така и от особеностите на здравеопазването като област, в която се обработва значителен обем чувствителна информация и решенията могат да имат пряко отражение върху организацията на дейността. Поради това ефективното използване на ИИ предполага не само наличие на подходящо технологично решение, но и създаване на условия за неговото надеждно, сигурно и отговорно прилагане.

Сред основните предизвикателства е защитата на данните. Административните информационни системи на лечебните заведения съдържат лични, здравни, финансови и други данни, достъпът до които трябва да бъде строго контролиран. Използването на подобна информация от системи с ИИ поставя въпроси относно начина на нейното събиране, обработване, съхраняване и предоставяне. WHO определя защитата на личната информация, прозрачността и отчетността като съществени елементи при отговорното разработване и използване на ИИ в здравеопазването (World Health Organization, 2021). Недостатъчната защита на данните може да създаде риск от неправомерен достъп, разкриване или използване на чувствителна информация, което от своя страна може да доведе до нарушаване на поверителността и до загуба на доверие в използваните системи. Поради това

стремежът към автоматизация не трябва да бъде за сметка на сигурността и законосъобразното използване на информацията.

Съществено значение има и качеството на данните, върху които работят алгоритмите. Непълната, неточната или недостатъчно представителната информация може да доведе до ненадеждни резултати, независимо от възможностите на използваната технология. Особено внимание следва да се отделя на риска от алгоритмични пристрастия, когато характеристиките на данните, използвани при разработването или обучението на системата, водят до систематично различни резултати за отделни групи. WHO посочва, че качеството и представителността на здравните данни са съществени за надеждното използване на ИИ, като недостатъците в данните могат да създадат или задълбочат съществуващи неравенства (World Health Organization Regional Office for Europe, 2025).

Друг проблем е свързан с надеждността и прозрачността на получените резултати. При административното управление дадена препоръка или прогноза може да повлияе върху графици, разпределение на персонал, използване на ресурси или други организационни решения. Поради това служителите и ръководителите трябва да могат да оценят доколко резултатът от системата е приложим към конкретната ситуация. Използването на автоматизирани препоръки без достатъчна човешка преценка може да създаде нови рискове вместо да подобри съществуващия процес. Принципите за управление на ИИ в здравеопазването поставят акцент върху прозрачността, обяснимостта, отчетността и запазването на човешкия контрол върху използването на технологията (World Health Organization, 2021).

Внедряването на ИИ представлява и организационно предизвикателство. Необходимо е новото решение да бъде съобразено със съществуващите информационни системи и работни процеси, а служителите да притежават необходимите знания за неговото използване. Това може да изисква промяна на установени процедури, обучение на персонала и допълнителни финансови и технически ресурси. Изследванията върху внедряването на ИИ в здравните организации показват, че успехът му се влияе от съвкупност от технологични, организационни, регулаторни и свързани с потребителите фактори, което означава, че наличието на самата технология не е достатъчно условие за успешното ѝ прилагане (Roppelt et al., 2024).

Не на последно място стои въпросът за човешкия фактор и отговорността. Автоматизирането на определени административни операции променя начина, по който служителите изпълняват част от своите задължения, но не премахва необходимостта от човешки контрол. При допусната грешка трябва да бъде ясно кой носи отговорност за взетото решение и по какъв начин може да бъде извършена проверка на действията на системата. Поради това внедряването на ИИ следва да бъде съпроводено от ясно определяне на ролите и отговорностите, както и от възможност за човешка намеса при необходимост.

Разгледаните предизвикателства позволяват да се очертаят няколко основни условия за успешно внедряване на ИИ в административната дейност на лечебните заведения. На първо място е необходимо използването на надеждни и качествени данни при осигурена защита на чувствителната информация. На второ място, внедряваните решения трябва да бъдат интегрирани в съществуващите информационни системи и работни процеси, а персоналът да разполага с необходимите знания за тяхното използване. На трето място, следва да бъдат осигурени прозрачност на използваните решения, ясно разпределение на отговорностите и възможност за човешки контрол. Изпълнението на тези условия е предпоставка технологичните възможности на ИИ да се превърнат в реално средство за оптимизиране на административните процеси.

5. Заключение

Извършеният анализ показва, че потенциалът на ИИ за оптимизиране на административните процеси в лечебните заведения е най-съществен при дейности, свързани с обработването на големи обеми информация, изпълнението на повтарящи се операции, планирането и координацията на ресурси и подготовката на информация за управленски решения. В тези области използването на подходящи ИИ решения може да подпомогне административната дейност чрез по-ефективно използване на информацията, времето и наличните ресурси.

Въз основа на разгледаните направления могат да се формулират няколко основни извода. На първо място, оптимизационният ефект не произтича от самото въвеждане на ИИ, а от избора на подходящо решение според характеристиките и потребностите на конкретния административен процес. На второ място, най-голям потенциал за приложение имат процесите, при които съществуват повторяемост на операциите, значителен обем от данни и необходимост от прогнозиране и координация. На трето място, използването на ИИ при управленските решения следва да има подпомагаща функция, като предоставя допълнителна информационна основа, без да измества човешката преценка и отговорност.

Практическото реализиране на този потенциал зависи от условията, при които технологията се внедрява в лечебното заведение. Необходими са качествени и надеждно защитени данни, съвместимост със съществуващите информационни системи и работни процеси, подготвен персонал, прозрачност при използването на ИИ и ясно определена отговорност. Следователно успешната оптимизация на административните процеси изисква не изолирано внедряване на технологично решение, а неговото целенасочено интегриране в организацията на административната дейност при запазване на необходимия човешки контрол.

Използвани източници

Ali, O., Abdelbaki, W., Shrestha, A., Elbasi, E., Alryalat, M. A. A., & Dwivedi, Y. K. (2023). A systematic literature review of artificial intelligence in the healthcare sector: Benefits, challenges, methodologies, and functionalities. Journal of Innovation & Knowledge, 8(1), 100333. https://doi.org/10.1016/j.jik.2023.100333

Caruana, A., Bandara, M., Musial, K., Catchpoole, D., & Kennedy, P. J. (2023). Machine learning for administrative health records: A systematic review of techniques and applications. Artificial Intelligence in Medicine, 144, 102642. https://doi.org/10.1016/j.artmed.2023.102642

Knight, D. R. T., Aakre, C. A., Anstine, C. V., Munipalli, B., Biazar, P., Mitri, G., Valery, J. R., Brigham, T., Niazi, S. K., Perlman, A. I., Halamka, J. D., & Dabrh, A. M. A. (2023). Artificial intelligence for patient scheduling in the real-world health care setting: A metanarrative review. Health Policy and Technology, 12(4), 100824. https://doi.org/10.1016/j.hlpt.2023.100824

Nunes, A. L., Lisboa, T., da Rosa, B. N., & Blatt, C. R. (2025). Impact of artificial intelligence on hospital admission prediction and flow optimization in health services: A systematic review. International Journal of Medical Informatics, 204, 106057. https://doi.org/10.1016/j.ijmedinf.2025.106057

Roppelt, J. S., Kanbach, D. K., & Kraus, S. (2024). Artificial intelligence in healthcare institutions: A systematic literature review on influencing factors. Technology in Society, 76, 102443. https://doi.org/10.1016/j.techsoc.2023.102443

Sørensen, N. L., Bemman, B., Jensen, M. B., Moeslund, T. B., & Thomsen, J. L. (2023). Machine learning in general practice: Scoping review of administrative task support and automation. BMC Primary Care, 24, 14. https://doi.org/10.1186/s12875-023-01969-y

World Health Organization. (2021). Ethics and governance of artificial intelligence for health: WHO guidance. https://www.who.int/publications/i/item/9789240029200

World Health Organization. (2024). Artificial intelligence for health: Supporting countries to deploy responsible AI technologies to accelerate equitable health for all. https://www.who.int/publications/m/item/artificial-intelligence-for-health

World Health Organization Regional Office for Europe. (2025). Health data governance in the age of artificial intelligence: Policy imperatives for the WHO European Region. https://www.who.int/europe/publications/i/item/WHO-EURO-2025-11462-51234-78079